

Ενότητα 1

Ο Γιώργος και η Γεωργία είναι μαθητές της Ε΄ Δημοτικού με... οικολογικές ανησυχίες. Γι' αυτό και μπορούμε να τους ονομάσουμε Οικο-Γιώργο και Οικο-Γεωργία! Για να δούμε τις δραστηριότητες που προτείνουν για το περιβάλλον.

Ταξιδεύοντας στην Ελλάδα ανακαλύψαμε διάφορους τρόπους για να προστατέψουμε το περιβάλλον. Πρώτος τρόπος: **φυτεύουμε λουλούδια.**

Τα λουλούδια που φυτρώνουν στο τσιμέντο

Στην ανατολική Κρήτη, σ' ένα ορεινό χωριό, τη Ζήρο, είδαμε τις πιο πολύχρωμες γωνιές της γειτονιάς. Μια πανδαισία χρωμάτων. Στα μπαλκόνια, στις αυλές, στον δρόμο, μέσα σε γλάστρες, μεγάλωναν λουλουδιασμένα φυτά. Μα αυτό που τραβούσε την προσοχή ήταν κάτι άλλο.

Τα λουλούδια του τσιμέντου.

Στις γωνιές των δρόμων, των σκαλοπατιών, σε κάθε σχισμή του τσιμέντου, είχαν φυτρώσει πολύχρωμα, μυρωδάτα μπουκέτα. Στην αρχή, όπως μας είπαν οι κάτοικοι, ήταν λίγα, σκόρπια, όπως συνήθως στα περισσότερα χωριά. Μετά, οι κάτοικοι τα «υιοθέτησαν». Και κάθε χρόνο γίνονταν πιο πολλά. Τον περασμένο χρόνο ένας υπάλληλος του δήμου τόλμησε να τα ψεκάσει με ζιζανιοκτόνα «για να μην καταστρέφουν τον δρόμο». Οι κάτοικοι διαμαρτυρήθηκαν και ψεκαστήρας δεν πέρασε ξανά από τα σοκάκια του χωριού. Το τσιμέντο «άνθισε» και φέτος. Γυναίκες και άντρες, μεγάλοι και παιδιά καμαρώνουν τις πολύχρωμες γωνιές κάθε γειτονιάς.

Μας εμπιστεύτηκαν κι ένα μυστικό: Οι κάτοικοι σκορπίζουν σπόρους σε σχισμές των δρόμων, των τοίχων, όπου υπάρχει λίγο χώμα, και έτσι, μαζί με τον άνεμο, βοηθούν στην εξάπλωση των φυτών. Τα υπόλοιπα τα αναλαμβάνει η φύση. Δε χρειάζονται καν πότισμα.

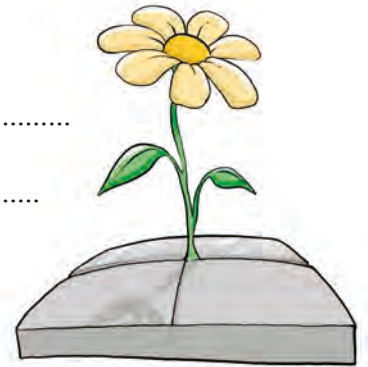
1. Στο κείμενο περιγράφεται πώς οι κάτοικοι ενός χωριού κατάφεραν να ομορφύνουν το περιβάλλον φυτεύοντας λουλούδια ακόμα και στο τσιμέντο. Υπάρχουν επιρρήματα και φράσεις σε αιτιατική ή φράσεις με προθέσεις που μας δείχνουν τον χρόνο που έγιναν τα γεγονότα:

στην αρχή   μετά   κάθε χρόνο   τον περασμένο χρόνο   φέτος

Ξαναγράψτε το κείμενο με σύντομο τρόπο χρησιμοποιώντας αυτά τα επιρρήματα και τις φράσεις. Για παράδειγμα:

Τα λουλούδια **στην αρχή** ήταν λίγα και σκορπισμένα εδώ κι εκεί.

Μετά.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

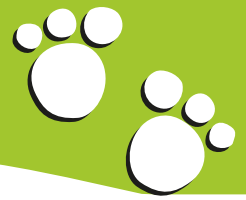
.....

.....

.....

.....

2. Χρησιμοποιώντας τα ίδια ή παρόμοια επιρρήματα και φράσεις γράψτε στο τετράδιό σας μια δική σας ιστορία με θέμα το φύτεμα λουλουδιών ή δέντρων.

Δεύτερος τρόπος: **προστατεύουμε τους βιότοπους, όπου ζουν άγρια ζώα.**

Τα αγριόγιδα της Βόρειας Πίνδου

Μετρημένα στα δάχτυλα είναι τα βουνά της Ελλάδας όπου υπάρχουν αγριόγιδα: στον Όλυμπο, στην Γκιόνα και στην Οίτη, και φυσικά στα άγρια και απότομα βουνά της Βόρειας Πίνδου. Ακόμα όμως και σ' αυτά τα βουνά οι πληθυσμοί τους είναι μικροί και κινδυνεύουν να εξαφανιστούν εξαιτίας της λαθροθηρίας.

Μια από τις βασικές δράσεις του προγράμματος του WWF Ελλάς είναι η καταγραφή του πληθυσμού του αγριόγιδου της Βόρειας

Πίνδου. Για τον σκοπό αυτό μια σειρά ερευνητικών αποστολών προγραμματίστηκαν να πραγματοποιηθούν από το 2000 ως το 2002. Έτσι, βρεθήκαμε κι εμείς στα οροπέδια της οροσειράς της Τύμφης.

Παρασκευή 30/11/2001. Είχαμε ανέβει αποβραδής στο μεγάλο λιβάδι, κάτω από την Γκαμήλα, την ψηλότερη κορυφή της οροσειράς της Τύμφης και του εθνικού δρυμού Βίκου-Αώου. Άλλη μια αποστολή, η τελευταία του φθινοπώρου. Με τη βοήθεια του τηλεσκοπίου εντοπίσαμε δύο αγριόγιδα, μάνα με μικρό, που στέκονταν ακίνητα στην κορυφή ενός μεγάλου κάθετου βράχου. Σημειώσαμε τα πάντα γύρω από τον βιότοπο και το μικρό κοπάδι των αγριόγιδων που βλέπαμε, δηλαδή το υψόμετρο, την κλίση της πλαγιάς, τα χαρακτηριστικά του περιβάλλοντος σε μια ακτίνα πενήντα μέτρων γύρω από το κοπάδι, το φύλο, την ηλικία τους, τις αντιδράσεις τους κ.ά.

Αφήσαμε το κατάλυμά μας και πήραμε τον δρόμο προς την κορυφή. Ξέραμε πως θα βρίσκαμε το μεγάλο κοπάδι.

Πράγματι, έπειτα από δυο ώρες πορεία, διακρίναμε στο χείλος του γκρεμού τον αρχηγό του κοπαδιού, ένα τεράστιο αρσενικό που οδηγούσε τα θηλυκά με τα μικρά τους, δώδεκα συνολικά ζώα, για βοσκή στο διπλανό λιβάδι.

Σημειώσαμε κι εδώ όλα τα στοιχεία και συνεχίσαμε στην ανηφόρα. Έπειτα από δυόμισι ώρες περπάτημα, φτάσαμε στη θέση όπου θα έπρεπε να ήταν το τρίτο κοπάδι. Όμως ούτε κουνούπι δε φαινόταν στον ορίζοντα. Δεν αργήσαμε να ανακαλύψουμε ίχνη από άρβυλα ανθρώπων και πέντε άδεια φυσιγγία για κυνήγι. Ήταν φανερό πως οι λαθροκυνηγοί είχαν δράσει σ' αυτή την περιοχή...

περιοδικό *Το πάντα*, τεύχος 37, Ιανουάριος-Μάρτιος 2002 (διασκευή)

3. Φτιάξτε το χρονοδιάγραμμα της ερευνητικής αποστολής, αφού βρείτε και υπογραμμίσετε τα επιρρήματα και τις φράσεις που δηλώνουν χρόνο. Χρησιμοποιήστε χρόνο ενεστώτα.

Πέμπτη 29/11/2001. Το βράδυ φτάνουμε στο .....

.....

Παρασκευή 30/11/2001. ....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4. Στο κείμενο βρίσκουμε τις σύνθετες λέξεις **λαθροθηρία**, **λαθροκυνηγός**. Έχουν σχηματιστεί από το αρχαίο ελληνικό επίρρημα **λάθρα**, που σήμαινε «κρυφά». Βρείτε και άλλες σύνθετες λέξεις με το «λάθρα» στο λεξικό και σημειώστε την ετυμολογία τους και τη σημασία τους με απλά λόγια.

Λέξη	Ετυμολογία και σημασία
λαθροθηρία	λάθρα + θήρα (= κυνήγι) το να κυνηγάει κανείς παράνομα
λαθροκυνηγός / λαθροθήρας	

Τρίτος τρόπος: **προστατεύουμε τους υγροβιότοπους, όπου ζουν σπάνια είδη πουλιών, εντόμων και φυτών.**

Πάρτι στη... λάσπη

Πάμε για ένα φανταστικό πάρτι σε υγροβιότοπους; Το οργανώνει ο Σύλλογος Μεταναστευτικών Πουλιών και ο Σύλλογος «Υγρός Κόσμος»!

Οι οικοδεσπότες είχαν οργανώσει το πάρτι τέλεια. Πρώτα πήραμε ένα μεζεδάκι στο δέλτα του Έβρου, μετά με παρέλαβε ένας σταχτοτσικνιάς, που με πήγε στη λίμνη Βιστονίδα. Εκεί μου πρόσφεραν νοστιμότητα ψαρικά, σερβιρισμένα σε πιατέλες-νούφαρα.

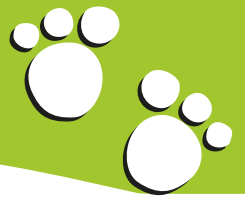
Ύστερα ο δεντροβάτραχος με έβαλε να σκαρφαλώσω σ' ένα δέντρο και ο φίλος του ο

βάτραχος επέμενε να με μάθει πώς να βυθίζομαι στο νερό και να αφήνω μόνο τα μάτια μου απ' έξω. Τον απογοήτευσα μάλλον, αλλά τα πράγματα ήταν χειρότερα κατόπιν με τις λιβελούλες. Εννοούσαν να με κάνουν να πετάξω από φυλλαράκι σε φυλλαράκι στα φυτά της λίμνης χωρίς να πέσω στο νερό! Αδύνατον να καταλάβουν ότι δεν είμαι ιπτάμενος χορευτής όπως αυτές! Τι γλίστρες έφαγα δε λέγεται!

Μετά από λίγο ο καλαμοκανάς μου πρότεινε περίπατο στη λιμνοθάλασσα. Καταλαβαίνετε τι έπαθα. Εκείνος έχει αυτά τα ωραία ψηλά και λεπτά πόδια που τον βοηθάνε να προχωράει στο νερό. Εγώ τσαλαβουτούσα άχαρα και εκείνος με κόπο συγκρατούσε τα γέλια του.

Στο τέλος, συνάντησα τον αργυροπελεκάνο στην Κερκίνη. Έβγαλε πέντε ψαράκια από τη σακούλα που κρέμεται κάτω από το σαγόνι του και με κέρασε.

περιοδικό «Ερευνητές», Η Καθημερινή, 6/2/00 (διασκευή)

5. Στο κείμενο αναφέρονται πουλιά, έντομα και φυτά που υπάρχουν στους υγροβιότοπους της Ελλάδας. Υπογραμμίστε τα σημεία όπου δίνονται πληροφορίες γι' αυτά, βρείτε περισσότερες πληροφορίες στην εγκυκλοπαίδεια και συμπληρώστε τον παρακάτω πίνακα:

όνομα (όπως το ξέρει ο κόσμος και επιστημονική ονομασία)	είδος (πουλί, έντομο ή φυτό)	πού ζει	τι τρώει	πώς είναι

6. Ξαναγράψτε το κείμενο χρησιμοποιώντας χρονικές προτάσεις, όπως παρακάτω:

Αφού πήραμε ένα μεζεδάκι, με παρέλαβε .....

και με πήγε .....

Όταν έφαγα τα ψαρικά, ο δεντροβάτραχος .....

.....

.....

Μόλις τελείωσα τις αποτυχημένες μου προσπάθειες, οι λιβελούλες .....

.....

και μετά ο καλαμοκανάς .....

.....

Ενώ τσαλαβουτούσα .....

.....

Τέταρτος τρόπος: χρησιμοποιούμε ποδήλατο για τις μετακινήσεις μας.

Μια ολόκληρη πόλη χρησιμοποιεί ποδήλατο ΤΟ ΠΕΙΡΑΜΑ ΤΗΣ ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ

Ένα πείραμα βρίσκεται σε εξέλιξη αυτή την εποχή στην Καρδίτσα. Πείραμα που, αν πετσει, μπορεί να δημιουργήσει στροφή σε έναν άλλο τρόπο ζωής, πιο φιλικό προς το περιβάλλον, σε πολλές πόλεις της Ελλάδας.

Με κεντρικό σύνθημα «η Καρδίτσα μπορεί να γίνει η πόλη των ποδηλάτων, κάνε κι εσύ τη δική

σου αρχή» ο τοπικός δήμος έχει αρχήσει εδώ και χρόνια την προσπάθεια να στρέψει τους πολίτες στη χρήση ποδηλάτου. Το αποφασιστικό βήμα γίνεται πλέον με την κατασκευή δικτύου ποδηλατοδρόμων στο κέντρο της πόλης, σε δρόμους ταχείας κυκλοφορίας αυτοκινήτων.

Η πόλη έχει μεγάλη παράδοση στη χρήση ποδηλάτου. Ακόμη και χωρίς ειδική υποδομή, ένα μεγάλο μέρος των κατοίκων χρησιμοποιούν ποδήλατο στις μετακινήσεις τους. Σχεδόν στο σύνολό τους οι μαθητές γυμνασίου και λυκείου μετακινούνται με ποδήλατα, στις γειτονιές το ποδήλατο είναι το αγαπημένο παιχνίδι μικρότερων παιδιών, ενώ και στο κέντρο της πόλης ποδήλατο και αυτοκίνητο συνυπάρχουν, καθώς πολλοί προτιμούν το δίκυκλο για να πάνε στη δουλειά τους ή για τα καθημερινά ψώνια.

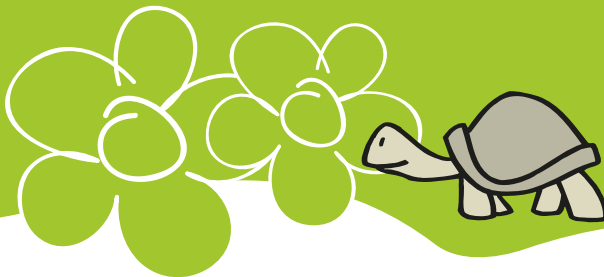
Σε όλες τις πλατείες στο κέντρο της πόλης αλλά και στον χώρο της δημοτικής αγοράς έχουν τοποθετηθεί θέσεις στάθμευσης ποδηλάτων. Για να ενθαρρύνει τη χρήση του ποδηλάτου, ο δήμος έχει πάρει και άλλη μια πρωτοβουλία. Γύρω από το κέντρο της πόλης λειτουργούν οκτώ υπαίθριοι δημοτικοί χώροι στάθμευσης, με χρέωση 0,8 ευρώ την ώρα. Εκεί υπάρχουν ποδήλατα του δήμου, τα οποία μπορεί κάθε πολίτης που σταθμεύει το αυτοκίνητό του να χρησιμοποιήσει δωρεάν για να κινηθεί στο κέντρο.

περιοδικό «ΟΙΚΟ», Η Καθημερινή, Οκτώβριος 2003 (διασκευή)

7. Συμπληρώστε σωστά τα γράμματα που λείπουν στα ρήματα του κειμένου και τοποθετήστε το καθένα στη θέση του.

Ενεστώτας	Παρατατικός	Εξακολουθητικός μέλλοντας
Παρακείμενος	Αόριστος	Συνοπτικός μέλλοντας
	Υπερσυντέλικος	Συντελεσμένος μέλλοντας

8. Στο κείμενο υπάρχει η φράση «φιλικό προς το περιβάλλον». Ψάξτε στο λεξικό για να εντοπίσετε την οικογένεια της λέξης **περιβάλλον** και σκεφτείτε όσες περισσότερες φράσεις μπορείτε που να την περιέχουν, όπως αυτή του κειμένου.

Οικογένεια λέξεων

απλές λέξεις	σύνθετες λέξεις
βάλλω	περιβάλλω

Φράσεις

φιλικό προς το περιβάλλον
 φυσικό περιβάλλον
 μόλυνση του περιβάλλοντος

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

